

Jengiytymisen ja rikollisuuden ehkäisy perusopetuksessa -hanke

Helsinki

Tavoitteet

Suunnitteluvaihe

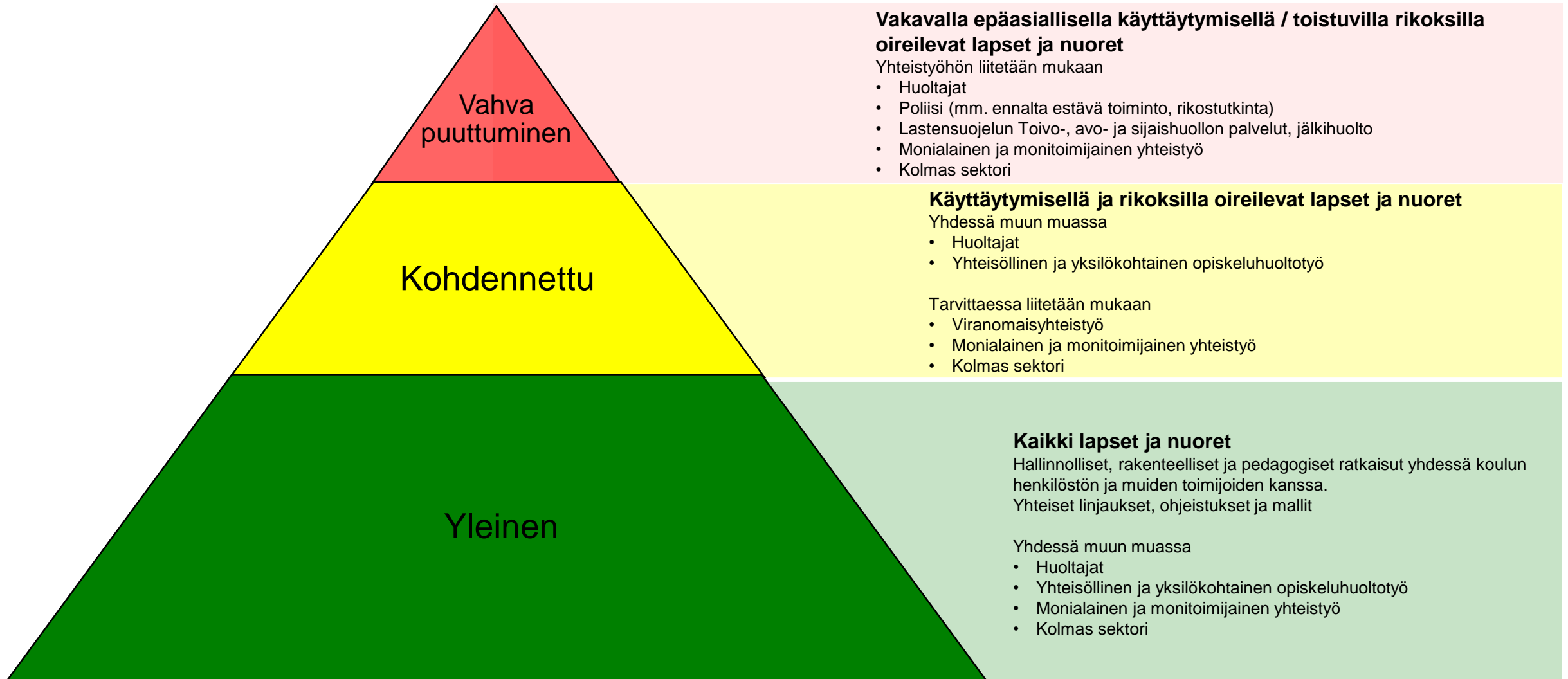
Kehittämistyö käynnistetty ja tuloksia saavutetaan

Tavoite on saavutettu

- **Osallisuuden vahvistaminen** lasten, nuorten ja huoltajien kouluun ja muuhun rakentavaan toimintaan **kiinnittymisessä**.
- **Selkeytetään** koulujen varhaisen tuen toimintamalleja rikollisuuden ja jengiytymisen ehkäisemiseksi.
- **Tuetaan** koulujen henkilöstön osaamista varhaisen tuen toimintamallien käytössä ja turvallisuustilanteen arvioinnissa.
- **Tiivistetään, vahvistetaan ja mallinnetaan** Poliisin valvonta ja ennalta estävän toiminnon ja koulun yhteistyötä.
- **Kehitetään** lapsille ja nuorille hyvinvointi- ja turvallisuuskasvatusta yhteistyössä nuorten, Poliisin ja muiden toimijoiden kanssa.
- **Liitetään** matalan kynnyksen palvelumalliin Materiaalipaketti kasvatuksen ja koulutuksen toimialalle – poliisi, lastensuojelu ja sovittelutoiminta. Milloin ja miten yhteys?

Jengiytymisen ja rikollisuuden ennaltaehkäisyyn osa-alueet perusopetuksessa

Turvallisuuden vahvistamiseksi kehitetyt aineistot

Materiaalipaketti kasvatuksen ja koulutuksen toimialalle – poliisi, lastensuojelu ja sovittelutoiminta, milloin ja miten yhteys

Perusopetuksessa turvallisuutta vahvistavat työkalut & mallit

Laki tukee käyttäytymiseen puuttumisessa

Turvallisuuskasvatusoppitunnit

Traumatietoinen työote -työpajat

Tietoa Helsingin poliisilaitokselle Kaskon turvallisuutta edistävästä toimintamalleista (luonnos)

Osaamisen vahvistaminen - jengiytyminen ja rikollisuus

Koulujen ja oppilaitosten poliisiyhteistyökoordinaattorin tehtäväkuva

Toimipistekohtaiset ja alueelliset toiminnot ja kehittämistoimenpiteet

Case: Kiusaamiseen ja konflikteihin puuttumisen monitoimijainen sovitteluyhteistyö

Päätösseminaari 8.11.

Laki tukee käyttäytymiseen puuttumisessa

Jengiytymisen ja rikollisuuden ehkäisy perusopetuksessa -hanke
Yhteisöllisen opiskeluhuollon kehittämishanke 2024-2025

Helsinki

Sisällysluettelo

- [Tavoitteet](#)
- [Koulun järjestyssäännöt](#)
- [Koulun omat toimintamallit käyttäytymiseen liittyen](#)
- [Käyttäytymistä tukevat keskustelut oppilaan kanssa](#)
- [Käyttäytymiseen liittyvä yhteydenpito kodin ja koulun välillä](#)
- [Oppilaan oikeudet](#)
- [Oppilaan oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön](#)
- [Oppilaan velvollisuudet](#)
- [Opettajan oikeudet ja velvollisuudet](#)
 - [Opetusta häiritsevä esine tai aine, Oikeus tarkastaa oppilaan tavarat, Oppilaan määrääminen poistumaan ja oppilaan poistaminen, Oikeus esineiden ja aineiden haltuunottoon sekä niiden luovuttaminen ja hävittäminen](#)
- [Kasvatuskeskustelu](#)
- [Kurinpitotoimet](#)
 - [Kotitehtävien laiminlyönti, Jälki-istunto, Kirjallinen varoitus, Koulupäivän keskeytys, Epääminen opetuksesta, Määräaikainen erottaminen](#)
- [Vahingonkorvausvelvollisuus sekä puhdistaminen tai järjestäminen](#)
- [Tukitoimia käyttäytymisen säätelyyn](#)
- [Monialainen asiantuntijaryhmä](#)
- [Opiskeluhuollon ja koulun aikuisten roolien kuvaus](#)
- [Lastensuojeluilmoitusvelvollisuus](#)
- [Rikosilmoitus](#)
- [Käyttäytymiseen puuttumisen huoneen taulut](#)
 - [Portaat, Pyramidi](#)
- [Linkkejä lakeihin sekä toimialan toimintamalleihin](#)

Huom! Sisällysluettelon suorat linkit toimivat vain työpöytäversiossa.

Tavoitteena on

- Vahvistaa koulun yhtenäistä toimintakulttuuria ja turvallista ilmapiiriä
- Tukea oppilaan toivottua käyttäytymistä ja edistää yksilön kasvua, kehitystä sekä hyvinvointia
- Tehdä näkyväksi oppilaan käyttäytymistä ohjaavat lait ja säännöt
- Lisätä tietoa oppilaan ja opettajien oikeuksista, vastuista ja velvollisuuksista, sekä koulun toimenpiteistä liittyen käyttäytymiseen koulussa
- Lisätä tietoa ja yhteisymmärrystä kouluyhteisössä

Oppilaan oikeudet

Perusopetuslaki 29 § 30 § 47a §

Oppilaalla on oikeus

- saada opetussuunnitelman mukaista opetusta
- saada riittävää oppimisen ja koulunkäynnin tukea
- turvalliseen opiskeluympäristöön
- yhdenvertaiseen ja tasa-arvoiseen kohteluun
- osallisuuteen

Oppilaiden oikeuksista ja velvollisuuksista on säädetty perustuslaissa, oppivelvollisuuslaissa, perusopetuslaissa, oppilas- ja opiskelijahuoltolaissa sekä lapsen oikeuksien sopimuksessa.

Oppilaan velvollisuudet

Perusopetuslaki 26 § 29 § 35 §

Oppilaalla on velvollisuus

- osallistua opetukseen
- suorittaa tehtävänsä tunnollisesti
- käyttäytyä asiallisesti
- ei saa kiusata muita
- ei saa syrjiä muita
- ei saa vaarantaa muiden oppilaiden, kouluyhteisön tai opiskeluympäristön turvallisuutta tai terveyttä

Järjestyssäännöissä voidaan antaa täsmennyksiä mm. ohjeita asianmukaiseen käyttäytymiseen ja kännykän käyttöön.

Kouluun ei saa tuoda eikä työpäivän aikana pitää hallussa sellaista esinettä tai ainetta, jonka hallussapito on muussa laissa kielletty tai jolla voidaan vaarantaa omaa tai toisen turvallisuutta taikka joka erityisesti soveltuu omaisuuden vahingoittamiseen ja jonka hallussapidolle ei ole hyväksyttävää syytä.

Opettajan oikeudet ja velvollisuudet 1/4

Perusopetuslaki 36d §

Opettajalla on oikeus ottaa pois opetusta häiritsevät esineet ja aineet tai laissa kielletyt aineet ja esineet sekä koulun järjestyssäännöissä kielletyt esineet ja aineet

- joita ei saa tuoda kouluun
- joka häiritsee opetusta tai oppimista
- on laissa kiellettyjä
- joka voi vaarantaa omaa tai toisen turvallisuutta
- jonka oppilas pyynnöstä huolimatta kieltäytyy luovuttamasta
- myös muut kuin laissa kielletyt ominaisuuksiensa puolesta vaaralliset esineet tai aineet
- alkoholilain ja tupakkalain mukaiset tuotteet

Kasvatuskeskustelu (ei ole kurinpitotoimi)

Perusopetuslaki 35a §

- Oppilas, joka häiritsee opetusta tai muutoin rikkoo koulun järjestystä, menettelee vilpillisesti tai kohtelee muita oppilaita tai koulun henkilökuntaa epäkunnioittavasti tai heidän ihmisarvoaan loukkaavasti, voidaan ensisijaisena toimenpiteenä määrätä osallistumaan yhteensä enintään kaksi tuntia kestävään kasvatuskeskusteluun. Kasvatuskeskustelu voidaan järjestää kerralla tai useammassa osassa koulupäivän aikana tai sen ulkopuolella.
- Kasvatuskeskustelussa yksilöidään toimenpiteeseen johtanut teko tai laiminlyönti yhdessä oppilaan kanssa ja tarvittaessa selvitetään laajemmin käyttäytymisen syyt ja seuraukset sekä keinot koulussa käyttäytymisen ja oppilaan hyvinvoinnin parantamiseksi.
- Kasvatuskeskusteluun määrää koulun opettaja tai rehtori.
- Kasvatuskeskustelu tulee kirjata ja siitä tulee ilmoittaa oppilaan huoltajille. Huoltajalle tulee varata mahdollisuus osallistua kasvatuskeskusteluun tai osaan siitä, jos se 2 momentissa esitetty huomioon ottaen katsotaan tarpeelliseksi.
- **Kasvatuskeskustelu kirjataan Wilmaan** -> Tuki-välilehti -> Toimenpiteet -> Lisää uusi -> Kurinpidolliset ja työrauhaa turvaavat toimet

Vahingonkorvausvelvollisuus sekä puhdistaminen tai järjestäminen

Vahingonkorvauslaki 2 luku1 § 2 §

Oppilaan velvollisuudesta korvata aiheuttamansa vahinko säädetään vahingonkorvauslaissa

- Joka tahallisesti tai tuottamuksesta aiheuttaa toiselle vahingon, on velvollinen korvaamaan sen
- Jos vahingon on aiheuttanut kahdeksaatoista vuotta nuorempi, on hän velvollinen korvaamaan siitä määrän, joka hänen ikäänsä ja kehitystasoonsa, teon laatuun, vahingon aiheuttajan ja vahingon kärsineen varallisuusoloihin sekä muihin olosuhteisiin katsoen harkitaan kohtuulliseksi

Perusopetuslaki 35 §

- **Vahingoista tulee ilmoittaa oppilaan huoltajalle tai tämän muulle lailliselle edustajalle**
- Jos tekijä on varmuudella tiedossa ja yksilöitävissä, koulun opettaja tai rehtori voi kasvatuksellisista syistä määrätä oppilaan puhdistamaan tai uudelleen järjestämään oppilaan tahallaan tai huolimattomuuttaan likaaman tai epäjärjestykseen saattaman koulun omaisuuden tai tilan
- Tehtävä tulee suorittaa valvotusti eikä se saa muodostua oppilaan ikä ja kehitystaso huomioon ottaen oppilaalle vaaralliseksi tai raskaaksi eikä sen suorittaminen saa kestää enempää kuin kaksi tuntia
- Oppilas ei voi tehtävän suorittamisen vuoksi jäädä pois opetuksesta
- Mikäli tehtävä suoritetaan oppilaan työpäivän ulkopuolella, siitä tulee ilmoittaa oppilaan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle
- Tehtävän suorittaminen tulee ottaa huomioon päätettäessä tämän lain mukaisista kurinpidollisista toimenpiteistä

Käyttäytymiseen puuttumisen portaat

Asiallinen käytös, sääntöjen noudattaminen, ystävällisyys, toisten ja kouluympäristön kunnioitus ja arvostus

Lievä epäasiallinen käytös tai muiden häiritseminen, ”arkinen häröily”

Lähin aikuinen puuttuu toimintaan
→ Ohjauskeskustelu
→ Tarvittaessa Wilma-merkintä

Epäasiallinen käytös tai muiden häiritseminen, koulun sääntöjen rikkominen

Lähin aikuinen puuttuu toimintaan
→ Tilanteen selvitys
→ Tieto luokanopettajalle
→ Tieto huoltajalle
→ Wilma-merkintä tai viesti Wilmassa
→ Kasvatuskeskustelu tai jälki-istunto

Toistuva epäasiallinen tai muita loukkaava käytös

Lähin aikuinen puuttuu toimintaan
→ Tilanteen selvitys
→ Tieto luokanopettajalle/luokanohjaajalle, joka jatkaa asian hoitamista
→ Yhteys huoltajaan
→ Oppilashuollon konsultointi tai yhteistyö (oppilaan/huoltajan luvalla)
→ Käyttäytymisen syiden sekä tuen tarpeiden kartoitus
→ Kasvatuskeskustelu ja/tai jälki-istunto ja tai kirjallinen varoitus
→ Lastensuojeluilmoitus, koulun ulkopuolinen tuki

Vakava epäasiallinen tai muita loukkaava käytös tai väkivaltainen käyttäytyminen (henkinen tai fyysinen)

Luokanopettaja hoitaa asiaa yhdessä rehtorin kanssa
→ Yhteistyö huoltajan kanssa
→ Yhteistyö oppilashuollon kanssa (oppilaan/huoltajan luvalla)
→ Järjestelyt turvallisen koulupäivän turvaamiseksi
→ Koulunkäynnin tuen sekä sosiaalisen tilanteen kartoitus
→ Jälki-istunto ja/tai kirjallinen varoitus ja/tai epäminen opetuksesta
→ Lastensuojeluilmoitus, koulun ulkopuolinen tuki
→ Väkivallasta/rikoksesta rikosilmoitus

Positiivinen palaute, kannustus, oppilaan arvostava kohtaaminen, arkikeskustelut, osallisuuden tukeminen, yhteistyö kodin kanssa = kouluun kiinnittymisen vahvistaminen

Turvallisuuskasvatusoppitunnit

- Neljän oppitunnin paketti:
 - Kiusaaminen vai rikos?
 - Nuoret ja rikollisuus-sivusto
 - Päihteet
 - Seksuaalinen itsemääräämisoikeus
- Tavoite lisätä oppilaiden ja kouluhenkilöstön osaamista laillisuuden, velvollisuuksien sekä sosiaalisten seurausten näkökulmasta

KIUSAAMINEN

Vaikka saatetaan puhua kiusaamisesta, teot voivat olla rikoksia ja laissa kiellettyjä.

Rikosnimike voi olla esimerkiksi kunnianloukkaus, väkivaltainen tiedon levittäminen.

Ilokaasu

Myynti päihdekäyttöön kielletty.
Rikosnimike: vaaran aiheuttaminen tai terveysrikos

Lääkinnällinen ilokaasu sisältää happea, kaupan ilokaasupatruunat **eivät**.

Päihdekäytössä ilokaasu voi aiheuttaa hapenpuutteen ja tajunnan menetyksen tai lamaantumisen.

Pitkäaikainen tai runsas käyttö voi aiheuttaa hermosto- ja aivovaurioita.

Korvausvastuu

Perusopetuslaki 35 § Vahingonkorvauslaki 1 § 2 §

Vahingonkorvauksia voi joutua maksamaan muun muassa:

- Materiaalisista vahingoista
- Henkisestä väkivallasta
- Pahoinpitelystä

Vahingonkorvauksilla ei ole ikärajaa

Omat ja uhrin oikeudenkäyntikulut voivat myös tulla maksettaviksi

KIUSAAMINEN

RIKOS

Valehtelet toisesta somessa: **KUNNIANLOUKKAUS**

Yllytät tappeluun: **PAHOINPITELY**

Viet puhelimen uhkaamalla: **RYÖSTÖ**

Potkit osana porukkaa: **PAHOINPITELY**

NUORI TAI ET, OLET VASTUUSSA.

**NUORET
JA RIKOL-
LISUUS.FI**

Välitä. Auta. Kerro aikuiselle.